

>> Plaça Farners. (Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. VALENTÍ FARGNOLI.)

Des d'un racó de la plaça Farners

Text > **PERE BOSCH**, historiador

A principis del segle passat, quan Valentí Fargnoli es va desplaçar fins a Santa Coloma de Farners, va plantar la seva càmera en un extrem de la plaça, sota un petit tram de les voltes. Podria haver optat per altres punts, per altres enfocaments. Es podria haver situat sota el porxo de les Mesures, adossat al lateral de la capella dels Dolors, des d'on hauria captat tota l'amplitud de la plaça. Podria haver-ho fet, també, des de l'extrem oposat, o es podria haver situat uns metres més enllà, just al davant del carrer Major i de la façana de l'església. Però va preferir, talment com ho va fer en altres espais, jugar amb la profunditat de les voltes i deixar que els arcs de mig punt es convertissin en el marc perfecte des d'on copsar un petit bocí de la vida de la plaça. L'escena que atrapa és ben escadussera: uns pagesos fent petar la xerrada, alguns d'ells amb saques repenjades a l'esquena, i, al seu costat, un noi embadalit pel pas d'un ciclomotor. Avui, amb l'encàrrec de reproduir la mateixa perspectiva, el fotògraf Manel Lladó ha hagut de sortejar un veritable mur de

bicicletes que s'entrelliquen les unes amb les altres i que s'apilonen al davant dels cotxes, presents en tot el recinte.

Més enllà d'aquests vehicles, si comparem les dues imatges, podríem arribar a suposar que la plaça s'ha aturat en el temps. De fet, havia canviat la seva fesomia poc abans que la visités Fargnoli. Antigament, es tractava d'un espai molt més petit, dividit per la Casa Farners. Entre aquesta i l'església, s'hi concentrava el recinte públic, mentre que l'espai que restava a l'altra banda comunicava amb el carrer de Calau i Prat i s'anomenava *plaça de les Castanyes*. Durant la darrera carlinada, la Casa Farners era utilitzada com a fortí governamental, i les tropes del general Savalls la van atacar en diverses ocasions. Segons es recull al llibre d'actes de l'Ajuntament, el 14 d'octubre de 1874 «les forces carlistes [...] han entrat a l'edifici i, després de ruixar-lo amb petroli, han encès la part que es va poder salvar [...]. També han cremat les bigues del sostre, han trencat les teules i han derruït les parets i les columnes que l'aguantaven. La situació s'ha allargat fins altes hores de la nit, ja que les for-

Foto actual > MANEL LLADÓ

ces carlistes es van afanyar a fer caure parets i envans, van destrossar els balcons, les portes i les finestres». L'enderrocament, doncs, es va fer *a consciència*. I, paradoxalment, els carlins van condicionar el futur urbanístic de la plaça. En un primer moment, els antics propietaris van intentar reedificar el solar, però l'Ajuntament va aprofitar l'aveniment per consolidar la situació. La «nova» plaça va començar a prendre forma el 1883, quan es van enderrocar les restes del casal que es mantenien dempeus. Alguns anys després, s'hi van plantar les fileres de plàtans i es va definir l'encintat central amb sauló, que encara es conserven.

La plaça, però, ha estat i és molt més d'allò que s'intueix a través d'aquestes dues imatges. Ha estat, primer de tot, el centre neuràlgic de la vila, un batec permanent del seu dia a dia. La Festa de la Ratafia, el sopar popular i el pregó de la Festa Major, les fires de bestiar o el mercat setmanal s'han celebrat en aquest punt. De fet, la concentració d'activitat comercial era tan notable que a finals del segle XIX la premsa es feia ressò de «les pretensions del veïnat per tal

que els mercats que es fan a la plaça de la Constitució i els carrers afluents es reparteixin entre diversos punts de la població per tal que tots participin per igual del moviment que generen». La plaça, doncs, ha semblat disposada a concentrar-ho tot, des del comerç local fins a les entitats bancàries i, molt més recentment, els espais de restauració.

La plaça també ha estat un frís en el qual ha quedat fixada la història de la vila, començant per la Guerra dels Segadors. És en aquest espai, per donar-ne un exemple, on el 1913 es va produir una càrrega de la guàrdia civil, que pretenia evitar el pas de la comitiva fúnebre del primer enterrament civil que se celebrava a la vila. La plaça també va veure desfilar els simpatitzants republicans el 14 d'abril de 1931, i també es va convertir en l'escenari de la desfilada de la IV Divisió de Navarra, el 3 de febrer de 1939. Dos episodis contraposats que van quedar temporalment fixats en el nomenclàtor d'un espai que va arribar a dir-se de la República i del *Generalísimo* però que sempre ha estat, senzillament, la Plaça.